תלמוד ירושלמי · מפרשים · חידושי רידב״ז על תלמוד ירושלמי · סדר נשים

חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי סוטה

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי סוטה

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-רידבז-על-תלמוד-ירושלמי-סוטה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 4
פרק ב 4
הלכה א 4
פרק ג 6
הלכה ב 6
הלכה ג 6
הלכה ד 8
הלכה ה 8
פרק ו 8
הלכה א 8
פרק ז 11
הלכה א 11
הלכה ב 11
הלכה ח 12
פרק ח 12
הלכה א 12
הלכה ג 14
הלכה ה 14
הלכה ט 16

פרק א

הלכה א

השיבו על דברי ר"י בר"י הכל ממנו לקנאות לה בשנים ט"ס דמוכח דמהופך הגי' וכצ"ל הכל ממנו לקנות לה מפיו ולהביא עדים שנסתרה ולקמן בתר הכי גרסינן הכל ממנו לקנאות לה בשנים ולומר שנסתרה ודבר זה מוכח הוא:

עדי קינוי שנמצאו זוממין לוקין פי' דלא שייך לאמר שמשלמין ממון דהא עדיין לא פעלו בעדותן כלום קודם עדי סתירה אבל על עדי סתירה מיבעי' ליה אם משלמין ממון די"ל דכיון דלא רצתה לשתות והפסידה כתובתה משלמין ממון דהא ע"פ עדותן הפסידה אי דלא משלמי הגורם לממון שגרמו עדותן רק משלמי בכ"מ רק מה שהעידו אבל הגרמא שיצא מתוך עדותן אין משלמין ועי' במס' שבועות דף כ"ב דקרי עדי סתירה דבר הגורם לממון דהוא הפסד הכתובה ע"ז פשוט אין למידק דבר מדבר בעדים זוממין כמו דגרסינן בירושלמי בספ"ב דכתובות גבי נאמנים להעיד בגודלן כו' עד כאן היינו באין בשבת לענין תחומין ומפרש הגמ' אם בזה גרמו שיוציאו השדה מן זל"ז כגון היינו יודעין שעד שדה ראובן תחום שבת ונמצאת השדה לשמעון מהו מפקעתה משמעון ולחזירתה לראובן ע"ז שאיל שם אם הוזמו מהו שישלמין כיון דזה לאו עיקר עדותן היא אלא ע"י גורם שע"י עדותן גרם להוציא השדה משמעון לראובן ופשוט גם כן אין למדין דבר מדבר בע"ז פי' דמה שנתגלגל דבר מתוך דבר אין חייבין ע"ז עדים זוממין וה"נ פשוט כן וכן פי' בנו"י ז"ל:

הלכה ב

סוטה כשם שהיא אסורה לבעל עד סוף הסוגי עי' במל"מ ז"ל שתמה למה לא הביאו הפוסקים ז"ל האי דינא דבירושלמי ועי' בפ"י דיבמות בדברינו ושם מתורץ היטב בע"ה ודוק:

פרק ב

הלכה א

כתיב וביד הכהן יהיה כו' פי' מעתה אם כדי ליגעה למה אינו נותן המנחה בידה כמו ביד הכהן מי המאררים ולמה נותן על ידיה ולא בתוך ידי' אם כדי ליגעה הלא יותר משא הוא לאחוז בידי' יותר משהמשא מונח על ידי' והיה לו להיות בידי' המנחה כמו המים המאררים בידי הכהן ולא על ידו ומשני אלא כדי להטיל אימה עלי' פי' כל עיקר שצריך

המנחה להיות בידי' הוא כדי ליגעה אך מה שהיא על ידיה ולא בידיה הוא כדי להטיל אימה עליה כשנישאת על ידיה הוא מאיים יותר:
תני ר"ח ופליג תיבת ופליג הוא שיגרת הלשון מלקמן פ"ג וכן מצינו בירושלמי כו"כ פעמים ודוק:
א"ל הקומן קרב צריך לומר אלא הקומץ קרב בעצמו וכן הוא לקמן בפ"ג ודוק:
ייבא כיי דר"י ארבעה מחוסרי כפרה כו' על בנו קטן והוא נתון בעריסה כו' ויש קטנה יולדת כו' מאי כדון שכן אדם מפריש על בתו צ"ל החרשת ופריך מכיון שהביאה פי' שהביאה ב' שערות לא כבר יצאה מרשות אבי' בתמי' ומשני שכן אדם מפריש על אשתו חרשת ובדברינו מתורן קושית הש"ק ז"ל דמקשה ל"ל למימר כבר יצאה מרשות אביה תיפוק ליה דהוי בר דעת ולדברינו ניחא דלא מיירי בקטנה אלא בחרשת:
א"ר אבין מכיון דכתיב ושמחת אתה וביתך והוא מעוכב מלשמוח עמה מפריש עליה חוץ מדעתה מה שפי' הק"ע ז"ל משום דהוי כקרבנו אינו מובן לי דלמה לו למימר משום ושמחת אתה וביתך הא בלא"ה כקרבנו היא דהיא נתרת לו אלא לפענ"ד נראה דה"פ דס"ל כר"א לקמן דמביא חוץ מדעתה דבר שהוא מכשיר לאכול בזבחים וע"כ גבי יולדת אפילו דהמנחה אינה מכשרה לאכול בזבחים ואינו מעכבה לאכול בזבחים אבל מ"מ נקרא מעכב לאכול בזבחים כיון דאינה יכולה לאכול שלמי שמחה עמו רק ביחידות באפי' נפשה אבל לא לשמוח עם בעלה דאסורה לו ע"כ נקרא קרבנה דמנחה מכשרת לאכול בזבחים ר"א בשם ר' אילא אינו מפריש עלי' עולת העוף אלא חטאת העוף שהיא מכשרתה לאכול בזבחים וקאי על יולדת ותני אין מפריש עליה אלא דבר שהוא מתירה לה בזה א"ר יוסי אין לך אלא זה פי' דווקא קרבן חטאת העוף דיולדת שהוא מכשרתה לאכול בזבחים משא"כ בסוטה דאין הקרבן מעכבה לאכול בקדשים לא לפלוג א"ר אבין דס"ל משום ושמחת אתה וביתך והוא מעוכב לשמוח עמה הוי כמו מעכבה לאכול בזבחים דבעינן בזבחים שתשמח עם בעלה אבל מה שאוכלת בזבחים בלא בעלה ועל ידי הקרבן אוכלת עם בעלה נקרא נמי מתירה לאכול בזבחים זה לא סבירא ליה לר' יוסי אלא סבירא ליה לר' יוסי דאין לך אלא זה פי' קרבן חטאת העוף דיולדת לבד ועל זה מדייק ברייתא אחריתי כרבי אבין ולא כרבי יוסי דסבירא ליה אין לך אלא זה ז"א אלא תני מה זה פי' מה זה חטאת העוף דיולדת מעכבה לאכול בזבחים מעכבה היא לאכול בזבחים צ"ל הוא בוא"ו כלומר מה זה הקרבן דחטאת העוף מעכבה לאכול בזבחים כמו כן מעכב הוא פי' הבעל לאכול בזבחים כההיא דרבי אבין כדמסיק מכיון שהוא מעוכב לשמוח עמה כמו שהוא מעכבה לאכול בזבחים ונמצא דהוא פי' הבעל מעכבה לאכול

בזבחים כמו זה פי' הקרבן והיינו כר' אבין ומסיק עוד תני אף הקפת נזירות על ראשה מעכבה היא לאכול בזבחים מכיון שהיא מנוולת והוא מעוכב לשמוח עמה כמו שהיא מעכבה לאכול בזבחים ודוק:

פרק ג

הלכה ב

מ"ט דרבנן ובאו בה פי' דכונת הכתוב דובאו בה דמכניס לתוכה המים תיכף ואח"כ כתיב ולקח הכהן מיד האשה את מנחת וגו' ולא שהכתוב הורה לן לענין מה צריך המים דהוא על השקאה דהא כבר כתב מפורש והשקה את המים אלא ע"כ דמורה שצריך בפועל להכניס לתוכה המים בעת מעשה וטעמא דר"ש ואחר ישקה ס"ל דואחר הוא מורה דלאחר הקרבה ומפרש מה מקיים ר"ש טעמא דרבנן מובאו בה וע"ז משני דלאו דאשמעינן דמכניס המים לתוכה תיכף בעת ההיא ז"א אלא דמורה הכתוב על מה צריך המים ומה יהי' בהמים ואי משום דכבר מורה שהוא על ההשקאה שנאמר והשקה את המים ומאי מורה לן בזה ע"ז קאמר דמורה עוד הוראה דצריך להכניס כולה ולא מקצתה ומה מקיימי רבנן טעמא דר"ש דכתיב ואחר ישקה ע"ז משני דלא תימא ואחר הוא לאחר הקרבה ז"א אלא דקודם הקרבה הוא ואחר מורה לן דאחר מחיקת המגילה וכ"ת מאי קמ"ל הא קמ"ל דאם אחר הוא כלומר דאם נמחקה המגילה אז בע"כ ישקה ודוק:

מה ביניהון מצוה כו' מה טעמא דרבנן פי' אעפ"י שהם סוברים דהסדר הוא מקודם השקאה ואח"כ הקרבה אבל מנ"ל דהבדיקה הוא במנחה כו' מה מקיימין רבנן טעמא דר"ש ובאו בה כלומר דהמים הם בודקים ע"ז משני דלעולם המנחה בודקת והא דמשמע דבמים יש בדיקה הוא דעיקר הבדיקה הוא ע"י המנחה והמים מוסיפין שמתחלחלין בכל האיברים אבל עיקר הבדיקה של בטן והירך הוא ע"י המנחה מה מקיים ר"ש טעמא דרבנן מנחת זכרון ע"ז משני דלעולם המים בודקין עיקר העבירה של הזנות והקרבן מוסיף עוד שנזכרין כל העבירות שבידה ודוק:

תני לעולם היא יכולה לחזור בה פי' ולאמר שנטמאת ולא מיירי באינה רוצה לשתות ודוק:

הלכה ג

תני מגילתה נגנזת תחת צורה של היכל למה בשביל לשחקה והיא כמו דאיתא לעיל בפ"ב ה"ב גבי מגילת סוטה מהו שיטמאו את הידים כלום גזרו על הספרים שיטמאו את הידים לא מפני קדושתן והכא למחיקה נתנו ע"כ אלמא דכל עיקר כתיבתן הוא

לתכלית המחיקה אין בהם קדושת ספרים ע"כ ס"ל דמותר לשחקה והרמב"ם ז"ל דלא פסק כההיא תניא משום דסמך על הברייתא דר"א בן שמוע לעיל בפ"ב ה"ב דאין כותבין מגילת סוטה על עור בהמה טמאה שמא תאמר איני שותה ונמצא השם גנוז על עור בהמה טמאה ע"כ משמע מזה דהא דהמגילה נגנז בצד ההיכל ולא תחת ציר ההיכל לשחקו ואינו נשחק לעולם ומתורץ קושית הכסף משנה ז"ל ועי' שירי קרבן ז"ל ודוק:

תני אין בהם משום קדושה כו' כדמסיק לגבל בהם את הטיט והא דהק' בש"ק ז"ל דהא היו מי כיור ומתרן דכבר נעשו מצותן כיון דלא באו אלא לברר בהן הספק והרי כבר נתברר אינו מובן לי דהא לא נתבררו ע"י. המים דנימא כבר נעשו מצותן אלא נתבררו ע"י דבר אחר ודומה לפסח שאבד ונתכפר באחר דהראשון ירעה ולא יצא לחולין ולא חשיב נעשית מצותו כיון דנעשה מצותו ע"י אחר ולא ע"י הו"ל הוא קדשים פסולין ע"כ נראה לפענ"ד דהוא דמי הכיור גופי' כבר נעשית מצותן ודמי לנסכים לאחר שירדו לשיתין וכמו מים הנוטפין מהידים ורגלים לאחר הקידוש והכ"נ מי כיור לאחר שירדו לכלי חרש על מי סוטה כבר נעשה מצותן שנתקיים כבר מים קדושים בכלי חרש וכלי חרש גופי' אינו מקדש וע"כ אין עליהם קדושה והא דפליגי לעיל בפ"ב סוף ה"ב ר"פ ור"א אם מי סוטה נפסלין בלינה סבירא ליה כהך ברייתא דמסיק תני יש בהם משום קדושה ונראה לפי עניות דעתי דהאי ברייתא דתני יש בהם משום קדושה. הוא לאו קדושת מי סוטה אלא קדושת מי כיור דסבירא ליה דכיון דכתב רחמנא גבי מי סוטה מים קדושים צריכין להיות לעולם בכלי חרש מים קדושים מים קדושים דכיור דקדושת מי כיור עליהם דאף בכלי חרש צריכין להיות מים קדושים והילכך סבירא ליה לר' פפא דנפסלו בלינה דמועיל פסול דלינה דכיור על המי סוטה ור' אליעזר סבירא ליה דלא מהני פסול הלינה דמי כיור על מי סוטה כדפירשנו בע"ה בספ"ד במס' סוכה עיי"ש והילכך לא כתב הרמב"ם ז"ל כלל לענין דינא של ר"פ ור' אליעזר בענין פסול דמי סוטה משום דפסק כהאי תנא הכא דאין בהם קדושה ודוק:

הדא אמרה שמנחת סוטה קדשה עד שלא תכתב המגילה פי' משום דמקרא מוכח דבכף האשה המנחה בעת כתיבת המגלה ואחר כתיבת המגלה לוקח הכהן מיד האשה המנחה ומשים בכלי שרת ומניף א"כ הא"מ דקדושת המנחה הוא לאחר כתיבת המגלה ע"כ קמ"ל דהמנחה נתקדשה אף בכפיפה מצרית עד שלא תכתב המגלה אלא נתקדשה בעזרה דאל"כ היכי תני במתניתין דמגלתה נגנזת ומנחתה נשרפת דמשמע דלא משכח"ל דמגלה נגנזת בלא שריפת המנחה לעולם אלא כיון דהמגלה נגנזת והמים נשפכין לעולם המנחה נשרפת ואי ס"ד דלא נתקדשה המנחה עד לאחר כתיבת המגלה א"כ משכח"ל

זה בלא זה דהמגלה נגנזת והמנחה תפדה אלא ע"כ דהמנחה נתקדשה עד שלא נכתבה המגלה אלא בכניסתה לעזרה ומסיק ריב"ב דמתניתן מוכת דאפילו בעודה בדרך דאל"כ כשנתודע דבעלה בא עליה בדרך האיך היה מקדש המנחה אלא ודאי דבעודו בדרך נתקדשה ואף כשנתודע דבעת מעשה של קדושת המנחה כבר בא בעלה עליה בדרך מ"מ לא הוי קדושי טעות דהא נתקדשה קודם לכן ועי' בבבלי דף ו' ע"ב גבי מעיקרא בטעות אקדשי' ודוק:

ולית ליה לרבי עקיבא מערערים אותה לשתות עד שפניה מוריקות ומשקין אותה על כורחה פי' דע"כ בעת שפניה מוריקות שוב אינה רוצה לשתות דהא רואת שהמי' בודקין אותה מ"מ גומרין ההשקאה ומשקין אותה בע"כ ומשני א"ל בשהתחילה לשתות כיון שהתחילה לשתות גומרין משא"כ בשלא התחלה לשתות ודוק:

הלכה ד

ולא כן סברנן מימר כולהון ולא מקצתן פי' דקשיא ליה דקאמר אינה מספקת לשתות משמע דלא היתה גומרת השתי' והא קי"ל דצריכה לשתות כל המים ומשני כאינש דאמר לא הספיק פלן למשתי וכו' כלומר דלעולם שתה הכל אבל התחיל להתחלחל באמצע השתי' אבל שתה כולו ודוק:

הלכה ה

ואתיא כמ"ד הזכות תולה ואינה נכרת פי' דס"ל דהמים בודקין והא דאיכא עדים לאו דעדי שקר הם אלא דהזכות תולה וע"ז אמר ר"י דלעולם הזכוח תולה ונכרת וכיון דלא מנכר ע"כ דלא תלה לה זכות וע"כ י"ל דע"כ עדי שקר הם ע"ז אתא מימר לך שאין המים בודקין באשה שהיא אסורה לביתה דלא מהני בדיקת המים במקום עדים ונפקא מינה בין ר"י למעיקרא דמעיקרא סבירא ליה דיש בדיקת המים במקום עדים וע"כ דתלה זכות ור"י סבירא ליה דהזכות ניכרת וע"כ די"ל דעידי שקר הם ע"כ קאתא מימר לך שאין בדיקת המים במקום עדים:

פרק ו

הלכה א

ר"י בשם ר' ינאי כל ההן פירקא משהתרה בה ואמר לה אל תסתרי עם איש פלוני משקינא לה ונסתרה פי' כל ההן פירקא אמר ע"א אני ראיתי' שנטמאת ומפסדת כתובתה מיירי הכל לאחר קינוי וסתירה אבל בלא סתירה אינו נאמן ע"א להפסידה כתובתה וכן קודם סתירה לא מהני אליבא דר"י מוזרו' בלבנה ואין לפרש המתניתן מי שקינא לה

ונסתרה אפילו שמע מעוף הפורח שנסתרה וא"כ מיירי מתניתן דלר"א מעוף הפורח ולר"י ממוזרות בלבנה אף קודם סתירה ז"א אלא דמיירי מתניתן הכל לבתר קינוי וסתירה וב' תיבות מי שקינא לה פירושא כמו תיבה אחת משקינא לה דפירושה לאחר שקינא לה ונסתרה וב' תיבות מי שקינא לה פירושה הכי באחד שהתרה אשתו ואחר כך נסתרה אפילו ע"י עוף הפורח אבל תיבה אחת משקינא לה פירושה הכי לאחר שהתרה בה ונסתרה משמע דמיירי הכל לאחר דשקינא לה ע"כ מפרש ר' יוחנן בשם ר' ינאי כל ההן פירקא משהתרה בה פירושה דקינוי הוא התראה ומפרש דפירושה דמי שקינא הוא משקינא פי' משהתרה בה ואמר לה אל תסתרי עם פלוני כדמסיק משקינא לה ונסתרה דפירושא לאחר שקינא לה ונסתרה וקאי המתניתן הכל לסגנון זה לאחר שקינא ונסתרה ואי פי' מי שקינא ב' תיבות הוי פירושה הכי באחד שקינא לאשתו ומי שנסתרה אשתו ולא מיירי לאחר הסתירה אלא מי שנסתרה אשתו ואזיל ומפרש האיך הי' הסתירה ומפרש ע"י עוף הפורח אבל משקינא תיבה אחת פירושה לאחר הקינוי וכן ונסתרה הוא ג"כ משנסתרה כבר וע"כ דעוף הפירח הוא לאו דמפרש באיזה אופן הוי הסתירה ז"א דהא התנא מדבר השתא מדבר חדש שנעשה לאחר הסתירה ולא מאופן הסתירה דהא מדבר הכל מענינים שלאחר קינוי וסתירה ונקוט כללא זה בידך דאם ב' תיבות מי שקינא התנא מדבר אופן הקינוי ואופן הסתירה אבל משקינא לה בתיבה אחת התנא מדבר בענינים אשר אחרי הקינוי והסתירה ותיבת ונסתרה דתני במתניתן קאי על תיבת מי שקינה דהתחיל בה ותלי בזה אם מי שקינא ב' תיבות כמו כן מתפרש ונסתרה ג"כ לפי משמעות זה מי שנסתרה אשתו מדבר מאופן הסתירה אבל משקינא תיבה אחת כמו כן מתפרש ונסתרה ג"כ על דרך זה לאחר שנסתרה אשתו ומדבר מענינים אשר אחר קינוי וסתירה וס"ל לר"י דווקא לאחר הסתירה מהני מוזרות בלבנה אבל קודם סתירה לא מהני דמוזרות בלבנה לא מהני רק במקום דמהני ע"א אפילו עבד אפילו שפחה וזהו לאחר סתירה דנאמן אז עבד או שפחה משא"כ קודם סתירה דבעינן ב' עדים אז לא מהני מוזרות בלבנה ורשב"ל ס"ל דאפילו לא נסתרה ג"כ מהני מוזרות בלבנה וקאמר הגמ' לא דרשב"ל פליג על ר"י בפירושא דמתניתן ז"א דפשיטא דלר"י דבעינן ב' עדים בסתירה לא מהני מוזרות בלבנה אלא דרשב"ל בעצמו ס"ל כההוא תנא דמיקול בעידי סתירה וסגי בע"א כמו עדות טומאה ע"כ ס"ל דמהני מוזרות בלבנה דס"ל לעצמו כר"א דע"א נאמן בסתירה ע"כ מהני מוזרות בלבנה ונמצא דר"י ורשב"ל לא פליגי אלא דכו"ע סבר דאינו מהני מוזרות רק במקום דנאמן ע"א אבנ דרשב"ג ס"ל דמהני ע"א בסתירה א"כ לדידי' מהני מוזרות בלבנה אף בלא סתירה אבל לר' יהושע בעצמו פשיטא דלא מהני

מוזרות בלבנה רק לאחר סתירה ע"כ בפירושא דמתניתן לא פליגי וההיא דקאמר ר' יוחנן בשם ר"י כל ההן פירקא משהתרה בה בזה לא פליג רשב"ל דההן פירקא פשיטא דמשנסתרה רק פליגי לענין הלכה ואח"כ מסיק אנן תנינן מחלוקת אית תניא תנא סתם אר"ז קומי ר"מ לא על מה דר"א אומר ר"י פליג ה"פ אנן תנינן מחלוקת פי' דכל ההן פירקא מחלוקת דהא דמסיק במתניתן אמר ע"א אני ראיתי' שנטמאת וכו' עד סוף הפרק דהוא סוף מתניתן [דבבבלי כל הפרק הזה חד מתניתן הוא] הוא מחלוקת פי' דהכל מדברי ר' יהושע הוא ולא סתם מתניתן אלא רבינו הקדוש מסיק הכל דברי ר' יהושע ואית תניא תנא סתם ונשנית כל המשנה דאח"כ סתם דמפורש דהוי סתם ע"ז מסיק אר"ז קומי ר"מ לא על מה דר"א אמר ר' יהושע פליג פי' דהאיך שייך למימר דהכל מדברי ר"י הלא לא אמר ר"א להיפוך דנימא דר"י פליג והא דתנינן ר"י אומר דפליג על ר"א הוא בגין מוזרות בלבנה ובגין פי' רק בשביל כלומר בשביל מוזרות בלבנה דהיא על מר דר"א אמר להיפוך ע"ז ר"י פליג ונמצא דסיומא דמתניתן הוא סתמא ולא מדברי ר"י הוא ע"ז פריך ר' אבא מרי תמן כו' כ"מ ששנה רבי מחלוקת וחזר ושנה כסתם הלכה כסתם וכיון דסיפא הוא סתם ומסיק שהיה בדין מה אם עדות הראשונה שאין מתקיימת בפחות מב' עדים דהיא כר"י כדאיתא בגמ' א"כ ע"כ הלכה כסתם והאיך ס"ל לרשב"ל לעצמו כההוא תנא דמיקל בעידי סתירה כיון דהסיפא הוא סתם:

ועפ"ז עולה שפיר שיטת הרמב"ם ז"ל דפסק בפ"א מה' סוטה ה"ח דלאחר קינוי וסתירה מהני מוזרות בלבנה וע"כ אינו מפרש כשיטת רש"י ז"ל דלשיטת רש"י ז"ל לא בעי עדי סתירה וכן למסקנת התוס' ז"ל נמי לא בעינן עדי סתירה אלא אסור לקיימה משום כיעור ומצוה לגרשה ויש לה כתובה אבל עולה דבריו ז"ל יפה ע"פ הירושלמי דפליגי לאחר עדי סתירה דלר"י מהני אז מוזרות בלבנה במקום דמהני ע"א אבל קודם סתירה לא מהני מוזרות בלבנה דהוא ז"ל פסק כר"י דבעינן בסתירה ב' עדים ואח"כ הראני חתני נ"י בביאור הגר"א ז"ל דכתב כן דהרמב"ם ז"ל סמך על האי ירושלמי ומשה"ק בכ"מ ז"ל דלמה יש לה כתובה הא לאחר קינוי וסתירה אין לה כתובה כמו מתו בעליהן עד שלא שתו וכן איתא בתוס' ז"ל לא זכיתי להבין דהאיך שייך היא גרמה דווקא בארוסה איתא בירושלמי ומובא בתוס' ז"ל ריש פרק ארוסה דהיא גרמה לנסתרה דהא יודעת שאין ארוסה שותה ולמה נסתרה מה שאין כן הכא דהאיך גרמה להאסר דהא על ידי הסתירה שלה ראויה היא לשתות והא דהנשים מוזרות בלבנה לא היא הגורם ודוק:

פרק ז

הלכה א

שבעות הפקדון משביעין אותו בלשונו השביעין שלא בלשונן ואמרו אמן פטורין כהדא דתני שבועת הדיינין כתנאי שבלבנו לא כתנאון שבלבכם פי' ואי ס"ד דמשביעין אותו אף בלשון שאינו מבין משום דהנשבע מן הדין השבועה היא ע"ד המשביע אותו אעפ"י שאינו יודע מה דקאמר א"כ למה צריך להתנות עמו דעל תנאי שבלבנו ואי לא הי' מתנה עמו היה מועיל מה שהתנה בלבו ובדעת עצמו ז"א דהא נשבע בכל לשון אע"פ שאינו בלשונו ואף בלשון שאינו מבין א"כ ע"כ דס"ל דהנשבע חלה השבועה מן הדין ע"ד המשביעו א"כ למה צריך להתנות עמו הא מן הדין חלה השבועה ע"ד המשביעו אלא ע"כ השביעין שלא בלשונן ואמרו אמן הרי אלו פטורין דע"כ לא חלה השבועה ע"ד המשביעו וע"כ צריך להתנות עמו דאל"כ למה צריך להתנות עמו דהא בלא"ה השבועה היא ע"ד חבירו ע"ז א"ר יודן חזקה שעל תנאי בלבנו הוא משביעו פי' דמן הדין הוא נשבע על תנאי שבלבנו ולמה הוא מתנה עמו מפני ההדיוטות שלא יאמרו יש תנאי בשבועה פי' דמן הדין חלה השבועה ע"ת שבלבנו ולא מהני תנאי שבלבו ולמה הוא מתנה עמו מפני ההדיוטים שאינן יודעין דלא מהני תנאי שבלבם וסוברין שמהני תנאי שבלבם ויעברו על השבועה ע"כ מתנה עמו אבל באמת מן הדין לא מהני תנאי שבלבו אלא בתר המשביעו תני ר"ח קומי דר"מ והא כתיב את אשר ישנו פה וגו' מה את ש"מ פי' דר"מ פריך מר"ח מה את ש"מ א"ל ר"ח מה הדורות הבאים אין בלבם תנאי כלומר כך אנחנו אין בלבנו תנאי אלמא לאו מפני ההדיוטות הוא צריך להתנות אלא ע"פ דין גמור אלמא דמועיל תנאי שבלב ולא הוי ע"פ הדין ע"ד המשביעו ודוק:

הלכה ב

התיב ר' חגי והא כתיב ויען לבן וגו' אין תאמר ע"י עני' פי' דהמעשה שהי' שם כך הי' דהשיב על דברי חבירו וכשמשיב על דברי חבירו וצריך לכתוב ויען משא"כ וענו הלוים וענית ואמרת דאינו משיב על דברי חבירו וענו ל"ל ע"כ להורות דבלה"ק ז"א דהא כתיב ויאמרו א"כ ויען לבן ל"ל ואין תאמר דאי כתיב ויאמרו לחודה ה"א דע"י אמירה הוא דלשון אמירה כולל ב" לשונות או דסותר דברי חבירו או דמסכים לו משא"כ בלשון ויען הוא דמסכים. לדברי המבקשו כמו ענני ד' ענני ואי כתיב ויאמרו לחוד יש לאמר דלשון אמירה הוא דסותר דברי חבירו לפיכך כתיב ויען לבן להורות דהסכימו לדבריו ז"א דהא כתיב מפורש מה' יצא הדבר א"כ הסכימו לו ואם כן ויען מיותר א"כ ע"כ להורות דבלה"ק

וא"ת קודם מ"ת שאני דועגו דכתיב קודם מ"ת לא הוי בלה"ק משא"כ ועגו דאחר מ"ת ז"א דא"כ קשיא מפרשת וידוי מעשר דהוי ג"כ לאחר מ"ת ודוק:

הלכה ח

א"ר אבוה ולמה קורין עשר תעשר כו' ע"י שיצאו ישראל משביעית לשמינית שלא לשכח את המעשרות פי' כדי להזכיר את ישראל שנגמר שנת השביעית ויזכרו שהם חייבים במעשרות ר' חגיי בעי קומי ר"י וא"צ להבדיל פי' דלמה לן להזכיר את ישראל שנגמר שנת השביעית הא בלא"ה הדבר מסוים דהא צריך להבדיל בין קודש לחול דהא שבת אקרי וכמו דצריך להבדיל ביציאת שבת כמו כן צריך להבדיל במוצאי שביעית א"כ כבר מסוים הוא לישראל שנגמר שנת השבתון ולמה צריך לקרא בתורה להזכיר לישראל שיצא שנת השביעית הא בלא"ה מבדילין ע"ז ומשני לא כבר הבדיל מר"ה פי' דערב ר"ה עם חשכה א"צ להבדיל מקודש לחול דהא ר"ה נמי מקרי מקרא קודש וכשהבדיל במוצאי ר"ה המבדיל מקודש לחול שוב א"צ להבדיל על שנת השבתון וא"כ לא מסוים מילתא ע"י הבדלה שיצא שנת השבתון ע"י הבדלה דהא בלא"ה הבדיל על ר"ה ואומר הבדלה לא משנת שבתון אלא מראש השנה הוא דמבדיל דהא בכל ראש השנה אפילו בלא שמיטה מבדיל גם כן ועל כרחה דצריך להזכיר ישראל שיצא שנת השבתון וחייבין במעשרות ע"י הקריאה של עשר תעשר והא דלא כתב הרמב"ם ז"ל דינא דהבדלה במוצאי שביעית משום דבלא"ה מבדיל מראש השנה כנ"ל ודוק:

פרק ח

הלכה א

משוח מלחמה למה בגין דכתיב ודיבר הרי ק"ש כו' אמירה הרי פרשת וידוי מעשר כו' אמר ר' חגיי נאמר כאן נגישה ונאמר להלן ונגשו הכהנים בני לוי מה נגישה שנאמר להלן בלה"ק אף כאן בלה"ק עד כדון כר"ע כר"י כו' הק"ע ז"ל פי' דלר"ע כיון דכתיב ודיבר אל העם ואמר אליהם מדכתיב דיבר ואמירה ע"כ לרבות דבלה"ק הוא ומגי' בירושלמי ובאמת דיבר ואמירה דהכא לא שייך כלל לפלוגתא דד"ת כלב"א דהא בכל התורה כולה כתיב כן דבר אל בנ"י ואמרת אליהם ולא שייך לד"ת כלב"א רק הלך הלכת נכסוף נכספת עזוב תעזוב וכדומה אבל הכא דמפסיק בינתים למי ידבר כמו אליהם או אל העם לא שייך כלל לד"ת כלב"א ואך ענית ואמרת וענו ואמרו שייך שפיר ללשונות ריבוין ותלי הירושלמי בפלוגתא דר"ע ור"י וע"כ נראה לפענ"ד דהכי פי' דלעיל בפ"ז במשנה ב' למדינן מקרא ביכורים מוענית ואמרת מג"ש דועגו הלוים קול רם דהתם

פשיטא דהוי בלה"ק מקול רם בקולו של רם כדדרשינן שם ששיתף הקב"ה קולו עמהם וזה קאי אליבא דר"י דאי לר"ע הא ס"ל דלא אמרינן דברה תורה כלב"א וע"כ מגופה דרשינן מדכתיב עני' ואמירה ע"כ למידרש דבלה"ק נאמר ולקמן בר"פ עגלה ערופה דיליף דבלה"ק נאמר מקרא כי ימצא גרסינן שם לא מסתברא דלא וענו ואמרו עי' דעיקר הילפותא דלה"ק הוא מוענו ואמרו פי' או דילפינן מג"ש דוענו הלוים וגו' בקול רם כמו ביכורים או דלר"ע ילפינן מלשונות ריבוים ובמס' יבמות ר"פ הערל גרסינן בירושלמי ר' חגי בעי אי מה תושב ושכיר האמור בפסח פסל בו את האונן אף תושב ושכיר האמור בתרומה פוסל בו את האונן א"ל ר"ה לא למדו תושב ושכיר אלא לדברים האמורים בפרשה כו' אונן ממעשר שני בא עיי"ש והוא דע"כ ס"ל להירושלמי דדבר הלמד בג"ש אינו חוזר ולומד בג"ש דהא להירושלמי לא ממעטינן מוכל זר כמו בש"ס דילן דף ע' ע"ב עיי"ש היטב ותמצא כן וכ"כ שם במראה הפנים בד"ה שהוא למד מן הלמד שכתב להוכיח דהירושלמי ס"ל דאין למידין בג"ש דבר הלמד בג"ש א"כ קשה האיך ילפינן ג"ש נגישה נגישה מן משוח מלחמה מן עגלה ערופה דעגלה ערופה גופי' ילפינן ג"ש מוענו ואמרו וענו הלוים ואמרו דהא ר"ה השיב שם לר' חגי דאין למדין ג"ש דתושב ושכיר אלא לדברים האמורים בפרשה ולא ממה דגמר שם גופי' מג"ש אם לא לר"ע דלא צריך למילף בג"ש גבי ביכורים ועגלה ערופה בג"ש דוענו ואמרו אלא מוענו ואמרו גופי' מוכח דבלה"ק מלשונות ריבוים וע"כ פריך לר' חגי דיליף מג"ש דנגישה נגישה מעגלה ערופה עד כדון לר"ע דידעינן דעגלה ערופה בלה"ק מגופי' ולאו מג"ש אלא מוענו ואמרו כמו דס"ל לר' יהודה בפ"ו ה"ב דגרסינן תני בשם ר"י כ"מ שנאמר בלשון הזה עני' ואמירה הרי הוא בלה"ק דס"ל דלא צריך ג"ש עיי"ש ע"כ ניחא דילפינן משוח מלחמה אע"ג דלא כתיב גבי' עני' ואמירה מ"מ ילפינן בג"ש נגישה נגישה מן עני' ואמירה דעגלה ערופה [משא"כ במשוח מלחמה דכתיב ודיבר אל העם ואמר אע"ג דכתיב אמירה ודיבר מ"מ לא הוי לשונות ריבוין דכן לשון המקרא בכ"מ דבר אל בנ"י ואמרת אליהם משום דמפסיק בין דיבר לאמירה אל מי הוא מדבר והכ"נ כתיב ודיבר אל העם ומפסיק בין דיבר לאמירה אל מי הוא מדבר] דבלה"ק הוא אבל לר"י דס"ל דד"ת כלשון ב"א א"כ עגלה ערופה גופה לא ידעינן ממשמעות הריבוי דעני' ואמירה אלא מג"ש והאיך ילפינן ג"ש נגישה נגישה מן עני' ואמירה דעגלה ערופה דעגלה ערופה גופה אין בו משמעות כלל דבלה"ק הוא ומסיק רחב"ב דיליף נגישה נגישה מן ונגש משה אל הערפל מה נגישה שנאמר להלן בלה"ק אף נגישה שנאמר כאן בלה"ק וגבי ערפל גופי' מבואר דבלה"ק הוא ודוק:

הלכה ג

ארכו של לוחות כו' תן ארכן תן רחבו בסוגי' הזאת רבו כמה פעמי' דצ"ל ארכן במקו' רחבן ורחבן במקי' ארכן ועי' בירושלמי מס' שקלי' פ"ו עיי"ש ודו"ק אר"ת איתקשיית קומי ר' פינחס אתיא כר"י ולא אתיא כר"מ מ"ט דר"י לקוח וגו' מצד ארון וגו' ע"ד דר"י כמין גלוסקיי' עשוי לו מבחוץ והי' ס"ת נתון בתוכו מ"ט דר"מ ונתת את הכפורת וגו' ואל הארון תתן את העדות וגו' פי' דכתיב ואל הארון תתן את העדות וע"כ מדכתיב אל ש"מ דבתוך הארון הוא ע"ד דרבי מאיר דו אמר אין מוקדם ומאוחר בתורה ואל הארון תתן את העדות ואח"כ ונתת את הכפורת פי' דהא כתיב ונתת את הכפורת על ארון העדות בקודש הקדשים אלמא דהכפורת הוא על ארון העדות דמתחלה הוא ארון העדות ואח"כ ונתן הכפורת וכן כתיב הכא ונתת אל הארון את העדות וגו' ואח"כ כתיב ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה ואל הארון תתן וגו' ואי ס"ד דאל פי' לתוך הארון א"כ צ"ל בתחלה העדות ואח"כ הכפורת והכא כתיב דמתחלה נותן הכפורת ואח"כ מכניס העדות לארון אלא ע"כ צ"ל דאל הוא מתפרש אצל הארון ולא בתוך הארון ע"כ לאחר שיתן את הכפורת על הארון העדות שהלוחות היו בו ואח"כ מכניס הס"ת אצל הארון בגלוסקיי' דאי ס"ד דאל מתפרש בתוך הארון א"כ איפכא מיבעיא ליה דיכניס תחלה העדות לארון ואחר כך נותן הכפורת ע"כ מפרש על דעתי' דר' מאיר אין מוקדם ומאוחר בתורה ובאמת מכניס תחלה העדות לארון ואחר כך נותן את הכפורת ופירש ואל הארון פירש אל הוא בתוך הארון ובשקלים עי' בת"ח דמפרש באופן אחר ודוק:

הלכה ה

אימתי הוא מחלל ברביעית ובחמישית כו' הסוגיא הזאת חמורה ונלאו המפרשים ז"ל לפרשה ונראה לפענ"ד לפרשו בפשוטות בע"ה עפ"מ דגרסינן במס' פיאה פ"ז ה"ה גבי נט"ר לא למדו נט"ר ממע"ש מעתה אל יהא לו קדושה קדושתו מאליו למדו קודש הילולים הרי הוא כקודש שקורין עליו את הלל כו' ר"ז בעי קומי ר' אבוה מנין שהוא טעון חילול קודש הילולים קודש חילולים לא מתמנעין רבנן בין ה"א לחי"ת ונתפרש בע"ה יפה ברידב"ז דה"פ מעתה אל יהא לו קדושה בנטע רבעי כתיב ובשנה הרביעית יהי' כל פריו קדש הלולים לד' ומשמעות הכתוב דקדש קאי על הלילים שיהא ההלול קדש ולא שיהא עצם פריו קדש וע"כ פריך כיון דיליף ממעשר שני דאין נטע רבעי בשביעית מעתה אל יהא לנטע רבעי קדושה כלל בשביעית ואף דחילול ודאי דבעי דהא כתיב אשר נטע כרם ולא חללו דאלמא בעי חילול מהא לא ידעינן אלא דמצוה לחלל אבל לא שיהיו הפירות אסורין באכילה קודם החילול ובשלמא אי ילפת ממעשר שני שפיר ידעינן דיש

על הפירות קדושה ובלא חילול אסורין באכילה חוץ לירושלים אבל בשביעית דאין מעשר שני נוהג כלל וילפת מנה גם לנטע רבעי אם כן יהא מותר לאכול ולחלל אחר כך. קדושתו מאליו למדו כו' כלומר לא כדקסברת דקדש קאי על הלולים אלא על גופי' קאי שיהא פריו קדש. הרי הוא עצמו. כקדש שקורין עליו את ההלל. כביכורים שקורין עליו הילול לד' ארמי אובד אבי וגו':

ר"ז בעי קומי ר"א מניין שהוא טעון חילול. ר"ז לית ליה הא דקאמר לעיל קדושתו מאליו למדו שהרי הוא עצמו כקדש שקורין עליו הלל וע"כ בעי מניין שהוא טעון חילול קודם האכילה דאסור לאכלו בלא חילול ואי משום דכתיב ולא חללו דילמא הוא רק למצות חילול אבל מותר לאכלו ולשלם כנגדו כל אימת דבעי דהא אינו טעון העמדה והערכה. ומשני קדש הלולים קודש חילולים. דהוא קדש עד שיחללנו וע"כ אסור לאכלו בלא חילול ומובן בזה מאי דגרסינן בברכות (ל"ה ע"א) חד דאמר רחמנא אחלי' והדר אכלי' ולכאורה שפת יתר הוא האי והדר אכלי' דהא בעי למילף דצריך חילול ודי אם יאמר אחלי'. אך לפי דברינו בדיוק גדול קאמר דמתחילה אחלי' והדר מותר לאכלו אבל קודם החילול אסיר לאכלו דהוא קדש ובעי פדיון וזהו עיקר הילפותא מהך קרא דעל החילול יש מקרא אחר. וכן כתב להדיא הרשב"א ז"ל בברכות שם בשם הראב"ד ז"ל וז"ל פי' לא שנחליף את האותיות ונעשה הלולים כמו חלולים אלא פירושא בעלמא הוא שההלול הזה שאמרה תורה היינו הילול של חילול כשמחללין קדושתו על פדיונו אבל עיקר החילול ממקום אחר למדנוהו מדכתיב אשר נטע כרם ולא חיללו ילך וישוב לביתו וגו' אלא שמשם לא למדנו מתי יהי' החילול וכאן גילה הכתוב שהוא בשנה הרביעית דדרשינן האי קדש הילולים שיהא מהולל כקדש שלא יאכל פריו בלא פדיון שיפדנו בשנה הרביעית עכ"ל. ועפ"ז נשכיל להבין בע"ה בסוגיא דידן דגרסינן אימתי הוא מחלל ברביעית ובחמישית מסתברא בחמישית אבל ברביעית דמים הוא חייב לו ורבנן דקסרין אמרין לא מסתברא אלא ברביעית דכתיב ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים לד' ונתקשו המפרשים ז"ל לבארו ולפי דברינו מתבאר בפשיטות דבעי אימתי הוא מחלל אם דוקא ברביעית דאסיר לאכלו קודם שיחללנו או דהוא רק מצות חילול בעלמא ומותר לאכלו ברביעית ולחללו אח"כ אף בחמישית וקאמר מסתברא בחמישית דאחר אכילה ג"כ רשאי לחללו אבל ברביעית. אין איסור לאכלו דמים הוא חייב לו ר"ל דר"ק דמים הוא דחייב לו ולא שאסור לאכלו קודם הפדי'. ע"ז קאמר דרבנן דקסרין אמרי דלא מסתברא אלא ברביעית דוקא דקודם לכן אסיר באכילה דכתיב ובשנה כו' קדש הלולים והוא

הדרשה דסוגיין הלולים חלולים דהפירות עצמן הן קידש עד שיחללם וע"כ אחלי' והדר אכלי' ודוק היטב כי זהו הפי' האמתי בע"ה:

הלכה ט

כתיב ויספו השוטרים אין לשון זה ויספו אלא לשון תוספת כאינש דאמר מוסיף אני על דברי רבי תני האחרונים מן התוספת פי' המפרשים ז"ל לא הבנתי ונראה לפענ"ד דה"פ דהנה תנינן בברייתא בסמיך מפורש דראשונים אמרו הוא ואמרו רבו והאחרונים אמרו הוא ולא אמרו רבו וע"ז מפרש הך ברייתא איזהו נקרא אחרונים ע"ז מפרש תני האחרונים פי' בה"א הידועה האחרונים דקי"ל דאמרו הוא ולא אמר רבו הוא מן התוספת אבל עד פסוק האחרון של ויספו כולם נקראים ראשונים דקי"ל דאמר הוא ואמר רבי וע"ז קאמר ר' יוסי דתרי תנאי אינון מ"ד מוסיף אני על דברי רבי א"כ ע"כ דקאמר זאת רבו תחלה והוא מוסיף עוד הפעם ולא דמוסיף דבר אחר דא"כ ל"ל למימר על דברי רב א"ו דס"ל דגם רבי אמרה זאת והוא בא להוסיף עוד הפעם על הדברים שדיבר רבו וה"פ דברייתא אין ויספו אלא ל' תוספת כאינש דמוסיף על דברי רבו פי' דהתורה קמ"ל בהאי ויספו דהכל דיבר הכהן אף מי שנטע וארש אשה והשוטר משמיע ומוסיף עוד הפעם וקאי להורות שכן סדר כל הפרשה ולא להורות שעד כאן מדברי הכהן דמכאן ואילך מדבר השוטר לבד ז"א דאינו במשמע תוספת דברי עצמו אלא תוספת דברי הכהן א"כ הברייתא דנשנית דהראשונים אמרו הוא ואמר רבו והאחרונים אמרו הוא ולא אמרו רבו לאו ד"ה היא והאי תנא פליג עלה וס"ל דאחד הראשונים ואחד האחרונים אמר הוא ואמר רבו ומ"ד דמפרש דהאחרונים הוא מן התוספות ע"כ דס"ל כהאי ברייתא דהאחרונים אמר הוא ולא אמר רבו דהא לא כתיב בתורה דהכהן מדבר רק דילפינן מויספו דעד הנה הי' מדבר דברי כהן כדאיתא בבבלי דף מ"ג עיי"ש מדויספו לדבר הוא דברי עצמן מכלל דעד הנה הוא דברי כהן הוא כהך תנא האחרונים אמרו הוא ולא רבו אבל תנא קמייתא דרש ויספו לשון מוסיף וחוזר על דברי הכהן מזה ידעינן דדברי הכהן הוא וממילא הכל הוא דברי הכהן בין הראשונים ובין האחרונים ור"מ פליג על ר"י וס"ל דחד תנא הוא ולית מאן דפליג על הברייתא דהראשונים אמרו הוא ואמרו רבו והאחרונים אמר הוא ולא אמר ר' והא דתני כאינש דמוסיף על דברי רבו לאו דרבו אמר כן מתחלה והוא הוסיף עוד הפעם דברי רבו ז"א אלא דמוסיף דברי עצמו על הדברים שדיבר רבו מתחלה ע"ז פריך מתניתא פליגא על רבי יוסי דתנא שוטר שומע פרשה פי כהן ואומרה לעם בכל לשון פי' פרשה שמע ישראל וכו' וקשה על ר"י דהא בסיפא תני עוד דבר אחד הי' מוסיף ולשון עוד משמע דקאי על הרישא שומע פרשה מפי כהן ואומרה לעם ועוד הי' שומע

דבר אחד ומוסיף אלמא ס"ל בהך תנא דס"ל ויספו הוא מוסיף על דברי רבו ועכ"ז תני ברישא שימע פרשה מפי כהן ואומרה לעם אלמא דרק דברי הראשונים אמרן הוא ואמרן רבו דאל"כ למה נקט פרשה הול"ל שוטר שומע מפי כהן ואומרה לעם בכל לשון ולמה נקט פרשה אלא ע"כ עד ויספו הוא הפרשה וויספו הוא הוספת הפרשה אלמא דרק הראשונים אמרו הוא ואמרו רבו אפילו לפי המ"ד כאינש דמוסיף על דברי רבו וסיפא פליגי דר"מ עוד דבר אחד היה מוסיף מלשון עוד משמע דעוד שומע מפי כהן דבר אחד ומוסיף א"כ קשיא רישא ר"מ וסיפא ר"י רישא ר"מ דהך פרשה שומע מפי כהן וסיפא ר"י דעוד שומע מפי כהן דבר אחד והי' מוסיף ומשני הגמ' משלו פי' דסיפא לא קשה לר"מ דהא דתני עוד דבר אחד היה מוסיף האי עוד לא משמע דעוד דבר א' שמע מפי כהן ז"א אלא דהיה מוסיף משלו וכמו שאמר דבר אחד הי' עוד מוסיף והאי עוד קאי על אומרה לעם ועוד היה מוסיף לאמר לעם משלו אבל לא קאי האי עוד על שומע פרשה למימר דעוד היה שומע ז"א אלא דקאי על ואומרה לעם ועוד דבר אחד היה מוסיף לאמר לעם משלו וקאי כל הברייתא אליבא דר"מ שוטר שומע פרשה מפי כהן ולא שמע יותר מן הפרשה מפי כהן ואומרה לעם ואח"כ הוסיף עוד לאמר לעם משלו ומסיק הגמ' אין תאמר כן דהאי עוד דבר אחד הי' מוסיף האי מוסיף קאי על הסיפא על ואומרה לעם בכל לשון וא"כ לפ"ז לא קשה ג"כ מהאי ברייתא על ר"י דכל עיקר הקושיא על ר"י הוא משום דמוכח מסיפא דמוסיף על דברי רבו וע"כ. קשה הרישא אבל בלא הסיפא לא הי' קשה מהרישא על ר' יוסי דהאיך ס"ל דאף האחרונים אמרו הוא ואמרו רבו הא הכא' קתני דשומע רק הפרשה ז"א דהא ר' יוסי יודע ג"כ דאיכא ברייתא דהאחרונים אמרו הוא ולא אמר רבו אלא דר' יוסי ס"ל דמ"ד דויספו הוי מוסיף על דברי רבו חולק על הך ברייתא. ולפי הא"מ הי' ס"ל דסיפא דהאי ברייתא ס"ל כמ"ד דמוסיף על דברי רבו וע"כ קשה הרישא דאינו שומע מפי הכהן רק הפרשה אבל לפי מה דמסיק דמוסיף דסופו הוא משלו א"כ לא קשה מרישא על ר"י דהא תני כך הראשונים אמרו היא ואמר רבו האחרונים אמר הוא ולא רבו והאי ברייתא ס"ל ג"כ כן והיינו דמסיק אין תאמר כן אפי' על דר"י לית היא פליגא דהא תני הראשונים אמרו הוא ואמרו רבי האחרוני' אמרו הוא ולא אמר רבו ור"י לא קאמר רק למ"ד מוסיף על דברי רבו דאחד הראשונים ואחד האחרונים אמר הוא ואמר רבו אבל פשיטא דאיכא תנא דסבירא ליה דאחרונים אמר הוא ולא רבו דהא תנינן דהראשונים אמרו הוא ואמר רבו והאחרונים אמר הוא ולא רבו ופשיטא דאיכא תנא דסבירא ליה כך ודוק: